

Maatiainen – Det lantliga kulturarvet ry

Toimintakertomus 2012

YLEISTÄ

Maatiainen – Det lantliga kulturarvet ry (jatkossa Maatiainen) on aatteellinen yhdistys, jonka tavoitteena on säilyttää ja edistää kulttuurikasvien ja kotieläinten lajinsisäistä monimuotoisuutta, kulttuuriympäristöjen monimuotoisuutta sekä levittää alan osaamista ja käytännön taitoja. Maatiainen kokoaa jäsenikseen kulttuurikasveista ja maatiaiseläimistä sekä perinnemaisemien monimuotoisuudesta kiinnostuneita henkilöitä. Maatiaisen toiminnassa on kolme toimialuetta: maatiaiskasvit, maatiaiseläimet ja perinnemaisemat.

Toimintavuotta sävyttivät lukuisat onnistuneet tapahtumat ja matkat. Yhdistys on verkostoitunut samanmielisten toimijoiden kanssa. Taloudellinen asema oli vakaa, mutta tiukka. Yhdistys on perustettu vuonna 1989 ja jäseniä on noin 2000.

1. HALLITUS JA TOIMINTARYHMÄT

1.1. Hallitus, toimintaryhmät ja muut valinnat

Hallitus kokoontui 5 kertaa vuonna 2012. Hallituksen kokouksissa olivat useimmiten hallituksen jäsenten lisäksi läsnä Maatiaisen kunniajäsen Anja Alanko, toiminnanjohtaja Maija Manninen ja Maatiainen-lehden päätoimittaja Aune Kämäräinen.

Maatiaisessa on useita toimintaryhmiä. Matkoista vastasivat Anne Paalo ja Juhan Savander. Siemenistä vastasivat Anna Lassila ja Pirkko Kukkola; näyttelyistä Anja Alanko ja Maija Manninen taimipäivistä Anja Alanko, Anneli Aurejärvi-Karjalainen, Pirkko Kahila, Maija Manninen; maisemaryhmästä Leena Saario ja Pentti Alanko, maatiaiseläimistä Timo Rantakaulio, Ilmari Majuri; maatiaisruokaryhmästä Anja Alanko ja Leila Järventausta; paikallistoiminnasta Laura Murto ja Peter Tigerstedt ja museoyhteistyöstä Anja Alanko, Timo Rantakaulio ja Annmaj Rönning. Perinnemaisemavastaavana toimi hortonomi AMK Leena Saario.

Sääntömääräinen kevätkokous pidettiin 29.5.2012. Syyskokous pidettiin 13.11.2012.

2. VARSINAINEN JÄSENTOIMINTA

2.1. Jäsenet ja jäsenrekisterin pito

Yhdistyksen jäsenmäärä oli vuoden 2012 marraskuussa noin 2000. Jäsenmaksut ovat yhdistyksen tärkein tulonlähde. Normaali jäsenmaksu oli 27 €, opiskelijat 18 € ja perhejäsenet 11 € toimintavuonna 2012. Vuoden jäsenmaksutulot olivat yhteensä **42 067,00 €**. Jäsenrekisteriä pidetään Maatiaisen toimistossa Klaani jäsenrekisteriohjelmalla.

MAATIAINEN

Yhdistyksen kunniajäseniä ovat Teuvo Hyppänen, Ritva Lehtonen, Unto Wannas, Pirkko Kahila, Peter M. Tigerstedt, Anja Alanko ja Pentti Alanko. Vuonna 2012 uusiksi kunnijäseniksi valittiin Raili Siltala ja Anne Paalo. Raili Siltala on toiminut Maatiaisen kirjanpitäjänä yhdistyksen alkutaipaleelta asti. Anne Paalo on myös yksi perustajajäsenistä, minkä lisäksi hän on toiminut yhdistyksessä monipuolisesti, laatinut puutarhakirjoja mm. maatiAISomenista sekä perunoista. Hän on vetänyt, ideoinut ja suunnitellut tutustumismatkoja maatiAISaiheisiin kohteisiin kotimaassa ja ulkomailla.

2.2. Toimisto ja siemenmyymälä

Maatiaisen toimisto on ollut 1.1.2007 lähtien osoitteessa Stenbäckinkatu 8, myymälä 2, 00250 Helsinki. Vuokrasopimus on uusittu vuoden 2011 lopussa. Toimistolla hoidetaan jäsenasioita, tiedotusta, myydään siemeniä, pidetään kokouksia ja järjestetään tapahtumia.

Toimistosta vastasi Maatiaisen osa-aikainen toiminnanjohtaja Maija Manninen. Mukana oli talkoolaisia tilaisuuksien järjestämisessä, siementen hyllyttämisessä ja myynnissä. Keväällä 2012 apuna oli harjoittelija Marjukka Koivio Kiipulan ammattiopistosta. Toimistoa pidettiin auki keskiviikkoisin ja torstaisin kello 12-18 lukuun ottamatta heinäkuuta. Huhti-toukokuussa toimisto oli avoinna myös perjantaisin.

2.3. Paikallisryhmät

Pohjois-Karjalan paikallisryhmä (Tuovi Mutanen), **Pirkanmaan paikallisryhmä** (Erkki Lehtimäki) sekä **Turun seudun paikallisryhmä** (Terhi Arell) jatkoivat toimintaansa järjestämällä taimivaihtoja, siemenpäiviä ym. Varsinais-Suomen ryhmä viljeli maatiAISkasvipalstaa Aurajoen rannalla Joroisten LUMO-keskuksen yhteydessä. Kesäkuussa siellä pidettiin MaatiAISia huviksi ja hyödyksi tilaisuus, jossa Timo Rantakaulio kertoi maatiAISista ja Pentti Alanko esitteli lähimaaston vanhoja kasveja. Pirkanmaan paikallisryhmä järjesti elokuun lopulla siemenkeruuretken Kangasalla ja osallistui puutarhamessuille Tampereen Messu- ja Urheilukeskuksessa. Pohjois-Karjalan paikallisryhmän edustaja vieraili Helsingin paikallisilla taimipäivillä. Helsingissä viljeltiin paikallisesti maatiAISkasveja Seurasaaren Leppälän mökin murulla yhdessä Seurasaaren ystävien ja marttojen kanssa.

2.4. Toimintaryhmät

Toimintaryhminä jatkoivat siemenryhmä, ruokaryhmä, näyttelyryhmä, taimipäiväryhmä, maatiAIS-eläinryhmä ja maisemaryhmä. Ruokaryhmän kokouksissa käsiteltiin Airi Rekilän kirjaa ”Syö itsesi suomalaiseksi”.

Siemenryhmä jatkoi vuonna 2012 (Anna Lassila, Pirkko Kukkola, Anja Alanko, Timo Rantakaulio, Juhan Savander ja Minna Kärkkäinen). Toimintaryhminä jatkoivat **ruokaryhmä** (Anja Alanko), **taimipäiväryhmä** (Pirkko Kahila, Riku Cajander, Terhi Koivisto), **näyttelyryhmä** (Terhi Koivisto, Riku Cajander, Minna Kärkkäinen), **maatiAISeläin-toimintaryhmä** (Dina Samaletdin, Ilmari Majuri, Laura Murto), **perinnemaisemaryhmä** (Leena Saario, Pentti Alanko)

paikallistoimintaryhmä (Juhan Savander, Laura Murto, Peter M. A. Tigerstedt) ja **museoryhmä** (Anja Alanko, Hannu Huvinen, Timo Rantakaulio).

2.5. Yhteistyö museoiden ja muiden tahojen kanssa

Jatkettiin yhteistyötä Seurasaaren ystävien, Seurasaaren säätiön, Sommelo ry:n, Maatalousmuseon, Elävän maan, Metsähallituksen Korteniemen perinnetilan, Kuralan Kylämäen, Livonsaaren yhteisökylän, Keuruun ekokylän, Helsingin kaupunginkirjaston, Kiipulan ammattioppilaitoksen ja Biodynaamisen yhdistyksen kanssa. Tiivistettiin yhteistyötä Museoviraston kanssa viljelemällä Seurasaassa maatiaiskasveja yhteistyössä Seurasaaren ystävien kanssa. Vuonna 2012 mukaan tulivat myös uudenmaan martat.

Jatkettiin yhteistyötä Helsingin seudun kesäyliopiston kanssa. Kesäyliopistokurssien yhteydessä myytiin Maatiaisen siemeniä. Tehtiin myös yhteistyötä Mustialan maatalousoppilaitoksen, Suomen luomumatkailuyhdistyksen sekä Ympäristö- ja kuluttajapoliittisen yhdistyksen kanssa. Viime mainitut ovat mm. järjestäneet kokouksiaan Maatiaisen tiloissa. Yhteistyö on aloitettu myös Espoon puutarhayhdistyksen kanssa.

2.6. Maatiainen-lehti

Maatiainen -lehti ilmestyi vuoden aikana 4 kertaa. Lehden päätoimittajana on ollut Aune Kämäräinen ja taittajana Raija Ojanen. Lehden irtonumeroita myytiin Akateemisessa Kirjakaupassa Helsingissä.

Lehden numeron sivumäärä on kasvanut edellisen vuoden keskimääräisestä 39 sivusta keskimääräiseen keskimääräiseen 49 sivuun. Värikäs ja monipuolinen lehti on saanut positiivista palautetta lukijoilta. Vuoden ensimmäisessä numerossa julkaistiin tietoa vuoden maatiaiskasvista maatiaisrukiista sekä maatiaiseläimestä; sarvellisista kyytöistä. Sen liitteenä ilmestyi siemenluettelo. Kakkosnumerossa esiteltiin vuoden perinnemaisema Kuralan kylämäki laajalla artikkelilla. Pääpaino lehdessä on asiantuntijoiden ja lukijakunnan kirjoituksilla puutarha- ja kasviaiheista. Myös maatiaiseläimiin liittyviä juttuja julkaistiin. Lehdessä ilmoitetaan Maatiaisen tapahtumista, kurseista ja matkoista sekä julkaistaan jäsenten ilmoituksia. Lehti julkaisee myös kaupallisia mainoksia, mm. puutarha-alan kirjojen kustantajilta.

Suunnitteilla on koota lehden vuosikerroista olennaisimmat artikkelit ja niiden julkaiseminen sopivalla tavalla.

Lehden nettokulut olivat **15 182,05** (14901,41, v. 2012).

2.7. Kotisivut ja muu tiedotus

Toimintavuonna kotisivut www.maatiainen.fi palvelevat erinomaisesti Maatiaisen toiminnasta tiedottamisessa. Kotisivuja hoiti pientä palkkiota vastaan Keijo Luoto. Kotisivuilla esitellään niin vanhat kuin uudet vuoden maatiaiset, tiedotetaan ajankohtaisista tapahtumista, julkistetaan siemenluettelo suuren yleisön saataville sekä vanhempia Maatiainen-lehtiä. Sivuilla opastetaan

jäseneksi liittymisessä, kerrotaan paikallistoiminnasta, julkaistaan yhdistyksen säännöt ja yhteystiedot.

Yhdistyksen esite uusittiin vuodeksi 2012 ja siinä tiedotetaan myös vuoden maatiaiskasvista, eläimestä ja perinnemaisemasta 2012, joista kaksi ensin mainittua esiintyivät myös kuvituksessa. Esitettä jaettiin toimiston siemenmyymälässä, messuilla ja muualla. Vuoden perinnemaisemasta julkaistiin lehdistötiedote.

2.8. Yhteiskunnallinen toiminta

Maatiaisien edustajana geenivaralautakunnassa toimi Laura Murto ja varajäsenenään Anna Lassila. Timo Rantakaulio oli mukana maatalouden geenivarojen ohjausryhmässä varajäsenenään Maija Manninen. Maija Manninen osallistui 9-11.11.2012 Wienissä Itävaltalaisen Arche Noah-nimisen siemen- ja maatiaiskasvi yhdistyksen järjestämään työpajaan, jossa käsiteltiin EU komission siemenasetus uudistusta. Maatiainen ilmaisi myös kantanaan vastustuksensa Turun Kuralan kylämäen perinnemaisemaympäristön käytön lähiöasuntorakentamiseen laatimalla valituksen Turun hallinto-oikeudelle.

2.9. Kirjavälitys

Jatkettiin pienimuotoista, omaprofiilista kirjavälitystä. Kirjavälityksen nettotuotto oli (112,33).

3. TOIMINTA TOIMINTA-ALUEITTAIN

3.1. Maatiaiskasvit

3.1.1 Vuoden 20112 maatiaiskasvina oli maatiaisrukiit

Vuoden maatiaiskasvi oli maatiaisrukiit. Toimintavuoden aikana tehtiin maatiaisrukiita tunnetuksi lehdessä, kotisivuilla ja tapahtumissa. Hannu Ahokas piti esitelmän Seurasaaren perinnekasvipäivillä esitelmän aiheesta "Ruis, vuoden 2012 maatiaiskasvi: Rukiin hidas kehitys rikkakasvista viljaksi ja pitkän maatiaisjakson vaihtuminen 2000-luvun hybridilajikkeiksi". Siemenluettelon kautta tarjolla oli kolme ruista maatiaisien omasta välityksestä: Lennuksen ruis, Sulonruis ja Finråg-ruis. Siemenluettelossa teidotettiin myös mahdollisuudesta tilata viljelyyn rekisteröityjä alkuperäisruislajikkeita: Iivo, Leivonen ja Eelis-Antti.

3.1.2 Siemenasiat

Anna Lassila ja Pirkko Kukkola vastasivat yhdessä siementoiminnasta. Anna Lassila laati siemenluettelon, hoiti siementen tilauksen sekä suunnitteli siemenseokset. Pirkko Kukkola vastasi siementen lopullisesta puhdistuksesta, pussituksesta ja tilausten käsittelystä. Pirkko Kahila oikoluki siemenluettelon, inventoi siemenvaraston ja auttoi muuten tarvittaessa.

Siemenluettelo laadittiin ensimmäisen jäsenlehden liitteeksi. Siemenluettelon sivumäärä kasvoi edellisestä vuodesta 61 sivuun. Siementen kerääjiäen määrä on kasvanut 100 kerääjiään vuonna 2012. Suurkiitos kaikille siemeniä Maatiaisien välitykseen toimittaneille.

Postimyynnin ohella siemeniä myytiin puutarhamessuilla, Maatiaisen toimistolla Helsingin Maatilatorilla ja, sekä pienempien tapahtumien yhteydessä. Maatiaisen siemeniä oli myynnissä Kuralan kylämäellä Turussa sekä Helsingin yliopiston Kumpulan kasvitieteellisessä puutarhassa. Maatiaisen siemeniä välittää myös Isoäidin kasvit.

Siemenvälityksen kulut olivat **23 493,06** (21 822,05). Suurin kuluerä oli siementoiminnan palkkiot sivukuluineen. Siementen myyntitulo oli 27 104,11 (25 451,79) €. Siemenvälityksen tulos oli toimintavuonna **3611,05** (3629,74 €).

Syksyn lehteen laadittiin siementen kerääjille ohjeet, joilla pyrittiin suuntaamaan siementoimintaa maatiaiskasvien suuntaan. Edelleen pyydettiin lähettäjiä huolellisuuteen siementen alkuperätietojen merkitsemiseksi, niin että eri-ikäisten kasvikantojen ja maatiaiskantojen merkitseminen luetteloon onnistuisi.

Eviran myöntämä siemenlupa Maatiaiselle on voimassa 10.9.2013 asti. Lupa on myönnetty viljakasveille, nurmi- ja rehukasveille, öljy- ja kuitukasveille, vihanneksille, juurikkaille, nurmi- ja nurmikkoseoksille, viljaseoksille sekä perunoille.

Maatiaisen yrtti- ja lääkekasvien siemenistä on varmuuskopiot säilytettynä pohjoismaisessa geenipankkijärjestelmässä. Maatiainen pyrkii säilyttämään maatiaishyötykasvit käytössä ja laajentamaan niiden käyttöä.

3.1.1. Taimipäivät ja taimien myynti

Kevät- ja syystaimipäiville lukuisat jäsenet ja muut kasviharrastajat tulevat vaihtamaan taimia ja tuovat ylimääräisiä taimiaan lahjoituksena yhdistykselle. Tilaisuus on avoin yleisölle ja siitä tiedotetaan laajasti Helsingin paikallisalueen lehdissä sekä radiossa. Toimintavuonna 2012 pidettiin niin keväällä kuin syksylläkin taimihuutokauppa meklarinaan puutarhuri Matti Lahtinen. Paikalla on kasviasiantuntijoita, jotka neuvovat ja auttavat kasvien tunnistamisessa. Taimipäivien nettotulos oli **3 590,61** (3048,08 €).

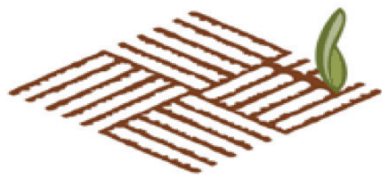
3.2. Maatiaiseläimet

Vuoden 2012 maatiaiseläin sarvelliset kyytöt

Toimintavuoden aikana tehtiin sarvellisia kyyttöjä tunnetuksi lehdessä, kotisivuilla, esitteellä ja tapahtumissa. Yhdistyksen nimissä toimii maatiaisnautojen polveutumistietokanta nettiosoitteeseen maatiainen.fi. Kantakirja on julkinen ja sitä hoitaa Jarmo Manninen. Maatiaiseläimistä painettiin julisteet, jotka toivat eläimet yleisön tietoisuuteen mm. puutarhamessuilla.

3.3. Perinnemaisemat

Vuoden 2012 perinnemaisemaksi valittiin Elävän historian kylä: Kuralan kylämäki Turussa. Vuoden perinnemaisema esiteltiin lehdessä ja nettisivuilla. Perinnemaisemasta laadittiin lehdistötiedote. Kohteeseen järjestettiin tutustumikäynti, jossa luovutettiin

MAATIAINEN

perinnemaisemakunniakirja. Tilaisuuteen osallistui puheenjohtaja Timo Rantakaulio perheineen, perinnemaisemavastaava Leena Saario, kunniajäsenet Anja ja Pentti Alanko, toiminnanjohtaja Maija Manninen, Museoryhmän jäsen Ann-Maj Rönning, Varsinaissuomen paikallisryhmän yhteyshenkilö Terhi Arell, turkulaisia ja Kuralan Kylämäen Ystävät ry:n jäseniä.

4. TAPAHTUMAT JA MATKAT

- 5.3.2012 Artenomi, kirjailija Satu hovi piti luennon aiheesta Suomalainen keskiaikainen ruoka ja yrtit
- 3.4.2012 Heljä Suuronen piti Maatiaisen ruokaryhmässä luennon aiheesta kivikautinen ruokavalio
- 24.4.2012 Hortonomi AMK, viljelyneuvoja Pirkko Okkonen piti esitelmän vihannesten siemenviljelystä
- 29.3.–1.4.2012 osallistuttiin Oma Piha -messuille Helsingissä omalla osastolla, jossa myytiin siemeniä ja kerrottiin yleisölle maatiaiskasveista. Messut sujuivat onnistuneesti ja siemeniä myytiin paljon. Jaettiin paljon esitteitä ja hankittiin uusia jäseniä.
- 13.4.–15.4.2012 osallistuttiin Puutaraha-messuille Tampereem Messu- ja Urheilukeskuksessa omalla osastolla, jossa myytiin siemeniä ja kerrottiin yleisölle maatiaiskasveista. Messut sujuivat onnistuneesti ja siemeniä myytiin paljon. Jaettiin paljon esitteitä ja hankittiin uusia jäseniä.
- 28.4.2012 oli mahdollisuus tutustua kyyttö-maatiaislehmiin ja maatiaiskanoihin niiden kotitilalla Ilmari Majurin luona Espoossa.
- 5.5.2012 Järjestettiin omenapuiden varttamistyöpaja Kirkkonummen Myllykylässä luomupuutarhuri Kaj Simbergin tilalla.
- 19.20.5.2012 Maatiainen osallistui Viitasaaren puutarhamessuille, jossa esiteltiin Maatiaisen toimintaa, myytiin siemeniä ja hankittiin uusia jäseniä. Edustajana Anna-Liisa Heliö
- 15.3.2012 Maatiainen osallistui Helsingin työväinasuntomuseon puutarhajuhlille.
- 3.-9.8.2012 järjestettiin puutarha- ja luontoaiheinen maatiaismatka Bulgariaan oppaana Anne Paalon ja Juhan Savander.
- 25.5.2012 pidettiin suositut kevättaimipäivät. Ne ovat tärkeä ja jo vakiintunut toimintamuoto, joka kokosi satoja ihmisiä toimistomme sisäpihalle. Paikalla oli myös kasviasiantuntijoita.
- 7-10.6.2012 Maatiaisen kotimaanmatka suuntautui Ahvenanmaalle. Matkaoppaana toimi Anne Paalo.
- 3.-9.8.2012 järjestettiin yhdessä valkovenäjäseuran kanssa puutarha- ja luontoaiheinen maatiaismatka Valko-Venäjälle oppaana Anne Paalon ja Juhan Savander. Yövyttiin paikallisella maaseudulla kyläläisten tarjoamassa majoitukseksessa.
- 8.9.2012 Seurasaaressa järjestettävässä Perinnekasvipäivässä korjattiin satoa yhdessä Seurasaaressa ystävien kanssa. Luennoilla Hannu Ahokas piti esitelmän Rukiista, vuoden 2012 maatiaiskasvista; Rukiin hidas kehitys rikkakasvista viljaksi ja pitkän maatiaisjakson kautta vaihtumisesta 2000-luvun hybridilajikkeiksi.
- 25.10.2012 Riitta Strang esitteli vanhaa puutarhakirjallisuutta kuvin ja sanoin
- 26.9 ja 21.11.2012 Pidettiin siementalkoot, jossa puhdistettiin siemeniä Maatiaisen siemenvälitykseen ja vaihtoon.
- 2-3.9.2011 Maatiaisen Pirkanmaan ryhmä, vastuuhenkilönään Erkki Lehtimäki, osallistui Tulevaisuuskylän toimintaan Tampereen keskustorilla. Siemeniä myytiin ja Maatiaisen toimintaa esiteltiin.
- 15.11.2012 Marketta Grönman ja Leena Pärssinen esittelivät puutarhojaan jäsenten puutarhoista kertovassa luentosarjassa ”Minun puutarhani”.

- 13.11.2012 pidettiin Maatiaisen syyskokous ja sen yhteydessä kokoonnuttiin nauttimaan Valko-Venäjän muisteloista valokuvien ja tarinoin.

Maatiaistapahtumien ja -matkojen nettotulo oli 9 161,45 (3 890,76 €)

5. TALOUS JA HALLINTO

Hallitus kokoontui 5 sekä kertaa, vastasi toimintasuunnitelman toteuttamisesta, yhdistyksen sääntömääräisten tehtävien hoitamisesta ja yhdistyksen taloudesta seuraten taloutta säännöllisesti.

Yhdistyksen kirjanpitäjän Tilintarkastajat ovat Marika Lohi ja Juhani Tenhunen. Varatilintarkastajina toimivat Pertti Pyhtilä ja Peter Tigerstedt. Maija Manninen vastasi rahastonhoidosta ja jäsenasioista. Toimintavuonna Maatiaisen ylimääräiset tilit lakkautettiin Aktia- pankissa ja Suupohjan Osuuspankissa. Maatiaisella oli toimintavuonna tilit Suupohjan Osuuspankissa sekä Aktia pankissa. Matka-asioiden hoitamista varten on oma tilinsä.

Yhdistyksen toiminta perustui pääasiassa jäsenmaksutuloihin, joista suurin osa tarvitaan tiedotustoiminnan ja toimiston sekä jäsenrekisterin pidon ja muiden jäsenoimintakulujen peittämiseen. Muita tulonlähteitä ovat erilaiset tapahtumat ja matkat 337,76 siemenvälitys 3611,05 ja taimimyynti 3590,61.

Toiseksi tärkein tulonlähde ovat siemenet ja taimet. Näistä saatava tulo kattaa suurimman osan siementoiminnan kuluista. Muu varsinainen toiminta perustuu pääasiassa vapaaehtoistyöhön ja osallistujilta perittäviin maksuihin.

Henkilöstökulut olivat 38 959,14 € (31981,20 €). Yhdistyksen talous oli vakaa, mutta tiukka.

Vuoden 2012 tulos oli ylijäämäinen (4853,00 € ylijäämäinen).